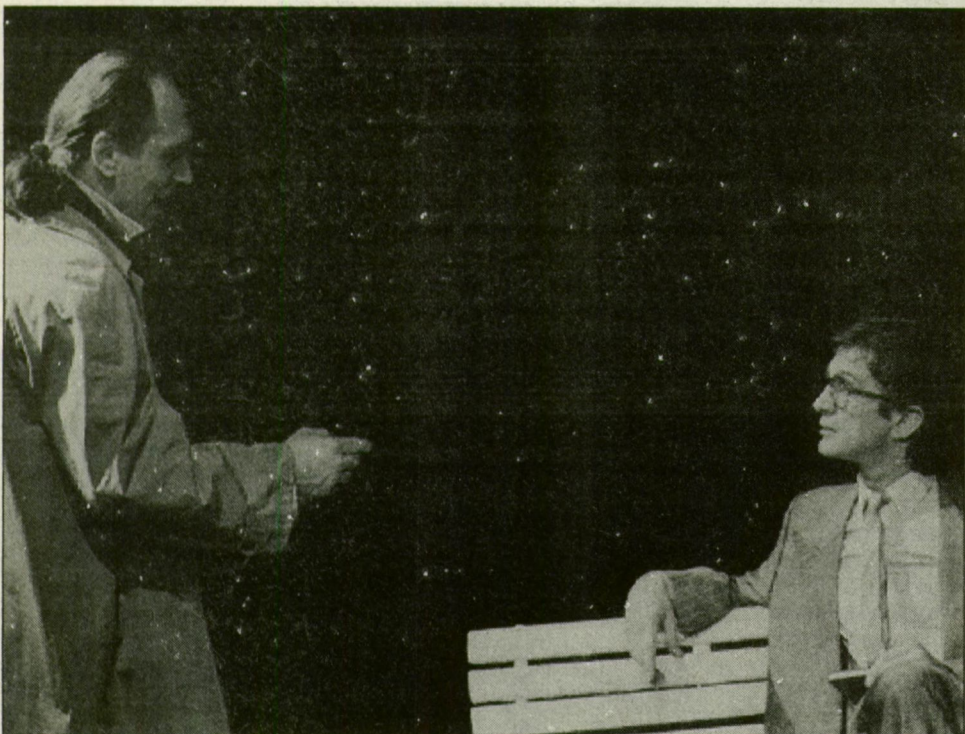

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Albee-bemutató a Tantuszban

Szeress és ölj, ez parancs

„Megpróbáltam szeretni és megpróbáltam megölni, de külön-külön egyik sem sikerült” – mondja Jerry Peternek Edward Albee Állatkerti történetében.

Olyan az a két ember a színen éppen, amilyeneknek lenniük kell. Peter (*Galkó Bence*), a tisztos, tehetséges kispolgár szürke öltönyben, szemüveggel és pipával, no meg egy könyvvel, jóllehet meglehetősen közönyös a világ dolgai iránt. Jerry (*Karczag Ferenc*), a lézengő, kétes egzisztenciájú figura gyűrött ballonkabátban, hosszú fekete sállal, és jónéhány történettel, hiszen mást sem tett életében, mint figyelte és megpróbálta megérteni a világot, az embereket. Kudarcai ezt a vágyat ellentmondást nem tűrő belső parancssá alakították: kapcsolatot kell teremteni, bárkivel, bármilyen áron. Ezzel megy oda Peter vasárnap délutáni padjához, és ennek a tőle annyira különböző embernek a kezébe teszi le mindent, meséli el a történetet. A kutyáról, akivel mindenáron kapcsolatot akart teremteni. Mert ha nem sikerül az emberrel, meg kell próbálni az állatokkal – mondja. Próbálkozott szeretettel és méreggel, de mindkettő kudarcot vallott. És a történet végén Peter azt mondja, nem érti. Jerry viszont megérti – hogy nem fog menni az emberrel sem.

A Tantusz stúdiószínházi előadás Karczag Ferenc rendezésében nem törekszik semmi különlegesre, nem kalandozik, nem kísérletez. Más

Albee-előadásokhoz hasonlóan a két ember közti különbségre épít. Pedig érdekes lenne egyszer egy olyan Állatkerti történet, amelyben Peter nem tipikus kispolgár, Jerry nem tipikus lézengő – kudarcuk éppoly hiteles lehetne. Amennyit viszont az előadás vállal, teljesít is. Galkó Bence Peter-je precízen kidolgozott, következetes. Meglehetősen statikus szerep lévén nagyon fontosak a mozdulatok, az apró gesztusok. Kezével, lábával és szemüvegével játszik, így reagál a világra, mindig ugyanazokkal a mozdulatokkal, saját jól őrzött elképzelései szerint. Ennél a szerepnél előfordulhatna aránytévesztés, de Galkó pontosan tudja, meddig mehet el a nyárspolgárságban.

Karczag Ferenc alakítása is következetes ugyan, de nem biztos, hogy helyesen értelmezi Jerryt. Mindvégig feszeng, erőltetetten heherészik, zavartan bólogat. Pedig Jerry, mire eljut Peter padjához, már eljut oda is, hogy kudarcait tökéletesen tudja kezelni, szerepekben feloldani. Nagyobb játékos annál, hogy érezni lehessen rajta, most ez valóban az utolsó lapja, napja. Ő nem az, akin látszik. S ha nem látszana kezdetről, érthetőbb lenne, mit ért meg hirtelen Peter, amikor azt mondja, nem értem. Elke-rülhetetlenebbnek lenne érezhető a tragédia.

KECZER GABRIELLA

KELEMEN IVÁN: Keressük az igazságot

A „vasfüggönyön” innen...

A tömeg jött, mint a sáskahad. Az alig egy éve semleges és független Ausztriának bizony nagy megterhelést jelentett ez a menekülő áradat. De az osztrákokban még élénken élt a szovjet megszállás borzalma, hát kinyitotta a magyarok előtt a szívét. Aztán pedig a 23-a és november 4-e között vette sávilág lelkiismerete (ha van ilyen?) megszólalt és mint szabadságharcosokat támogatta a magyarságot. Lágeréletünk az osztrák laktanyákban volt, melyeket csak nemrég hagyott ott a ruszkisereg és ugye azt mi jól tudjuk, mi marad utánuk. Még a villanydrótokat a falból is kihúzták. A külföldi segélyek pénzéből gyorsan hozta ezeket rendbe az osztrák kispáros. A különböző légerek konyhái a jótól a túrhetőig kvalifikálhatók. Nos a nem késői panasz ez, csak a hazai paprikáskrumpli is jobb ízű volna nekünk magyaroknak, mint a láger „valamit visz a víz” húslevese. A lak-tanyák nagy termeiben 20-tól felfelé volt a szálláshely a földre tett szalmazsákon, hol a szerencsésebbnek katonai vaságyba tett szalmazsák adta fekhelyét. A családok lepedőkkel, pokrócokkal választották el „szobáikat”. A korai gyermekhang és hancúrozás volt az ébresztő, vagy lehet, hogy valamelyik asszony rikoltása, mert hát férjeuram csak most jött haza valamelyik másik emeletéről a lágernek. A „szomszédok” csitítgatása vetett véget a „zenének”. A szerencsésebbek hetek alatt megtalálták maguknak azt az országot, mely vagy szakma szerint, vagy úgynevezett „szponzori” alapon megragadta a személyt vagy az egész családot és máris

szállította új otthonába a menekült egyént, családot. Bécs városában különböző segélyszervek alakultak, illetve működtek. Ezek többnyire vallási alapon voltak megszervezve. Az első hullám, mely október elején érkezett, a menekültek és a verőlegények”, azok az ávosok, párttitkárok és családjaik voltak, kiknek „nagy vaj” volt a fejükön és már otthon a szabadságharcosok keresték lakásaikon. Jobb félni, mint megjedni alapon aztán ezek a dicső „verőlegények” kerekelt oldottak és mint gyorsan hamar láthatatlannak váltak – sokuk még nevét is megváltoztatta.

A beilleszkedés itt, osztrák földön bizony nehéz volt. Munkát vállalni csak szakemberek tudtak és azok is csak akkor, ha az osztrák iparos a lágerparancsnokságnál igényt bejelentette és a munkavállaló magyarárt felelősséget is vállalt. Az élelmesebb része valamiféle úton szerzett tőkével adásvételbe kezdett. A szerencsétlenebbike, mint például jómagam, azon idő alatt, míg „esetlenül” csak a családomat vártam, kocsiblakmosónak csaptam fel. Rongyot, kaparót vettem. Korán reggel keltem és járdák mellett tömegesen parkoló osztrák polgár autójának ablakait a hótól megtisztítottam. Aztán figyelőállásba

helyezkedtem valahol az utca közepén. Amint egy alakot láttam kilépni valamelyik kapuból, utánaeredtem. Még be sem indította motorját, mikor én ott álltam a kocsija ajtajánál. Makói német-séggel megszólaltam, hogy: „tanke schön!” – és a tiszta ablakára mutattam. Egy perc alatt mindent megértett és többnyire dupla borraivalóval jutalmazott. Majdnem két héten keresztül csináltam ezt az észbontó munkát és őszintén kell megvalljam: szép jövedelemre tettem szert. Igaz, reggel 5 órától 10–11 óráig bizony kint a hidegben, sokszor persze hóban kellett néha háromszor megtisztítanom ugyanazt a kocsiablakot, míg a tulajdonos beszállt abba.

Az, a több mint három esztendő, amiről már előbbi részben szóltam, a magam szótára szerint: a „Nemzet-őr”-évek. A lap azon a logikus és ésszerű NEMZETI-alapon állt, indult el, mely még ma is maradéktalanul jellemzője az újságnak. Kecskési Tollas Tibor alapító-tulajdonosa a lapnak. Mindenkor emlékezve a „rab-kenyérre” – a harmadik utas megbékélési szellemben gondolkodókkal (majdnem valamennyien börtönösök) indult el a lap. Mindenkor éles szemmel figyeltük a kisebbségben élő véreink sorsának alakulását. – Vagyis nem csak a haza sorsának jobbrafordulása, a kádárizmus elleni könyörtelen harc volt legfőbb feladatunk, de az elszakított területeken élő magyar honfitársaink élete és a nagyvilágban szétszórta magyarság összetartása is legfőbb feladatunk áll előttünk.

(Folytatjuk.)

Magyarországról jövők

Tegnap másodszor jelentkezett Szegedről a Magyarországról jövők című rádióműsor. A vidék magazinja január 6. óta minden hétköznap csaknem egy órában jelentkezik a Kossuthon 17:05-kor. Szerdánként a vidéki stúdiókból jelentkezik: Szegedről, Debrecenből, Nyíregyházáról, Miskolcra, Győrből és Szolnokról. Ilyenkor egy ottani rádiós szerkeszti az adást. Simkó János főszerkesztővel a Rádió szegedi körzeti stúdiójának épületében találkoztunk. Amikor megérkezem, Pikó András szerkesztővel éppen a délutáni műsor anyagait hallgatják. Megvárjuk, míg lejár a szalag, utána kezdünk beszélgetni.

– Minden vidéki adásra lemeget?

– Egyelőre igen. De ez most még egy szerelem. Rengeteg munkát jelent naponta 50–55 percet jó anyagokkal megtölteni, de egyelőre nagyon élvezzük.

– Honnan a cím?

– Szép Ernőtől származik, aki egyik írását így kezdi: „Magyarországról jövők hölgyeim és uraim, ismerik ezt a messzi földet? Engem mondhatatlanul vonz és izgat ez a sajátságos föld, de sajnos a vonatok fél hétkor indulnak a nyugati pályaudvarról és ez borzasztó!”

– Ez bizony elég általános pesti szemlélet. A magyarországi országos rádiózás is egészen az elmúlt időig azt jelentette, hogy a Magyar Rádió budapesti rádióként működött, s a vidék csak kis színesként, illusztrációként jelent meg.

– Elsősorban anyagi okok miatt a rádiós kollégák többsége, azt a megoldást választotta, hogy kilógatta a mikrofont a Bródy Sándor utcai épület ablakán, és ameddig a zsinór ért, addig találtuk meg az embereket. Volt néhány bejáratot szakembere a rádióknak; ha szociológusra, közgazdászra volt szükség, állandóan őket hívtuk. Megvolt az 15–20 guru, aki a nyelvet jelentette, aki mindenről mindent el tudott mondani. Viszonylag kicsi volt a rádió merítése, és szinte teljesen hiányzott belőle a vidék. Volt a Falurádió, és a Belpolitikai Rovatnak is akadtak vidéki riportjai, de ez inkább kivételt jelentett. A műsor ötlete annyi volt csak, hogy ha ebben az országban történik egy rendszerváltás, akkor hátha azon a 8 millió lakosú vidéken is múlik, hogy

mindez hogyan zajlik le. Ehhez pedig föl kellett találni egy régi rádiós műfajt: a riportot. Riportot nemigen készítettek a rádiós kollégák, illetve annak nevezték, ami nem az. A riport számomra történet, aminek van eleje, vége, és neadjisten közepe is, sokan szólnak meg, és esetleg a helyszínek is változnak. Magyarul a riport igen munkaigényes műfaj.

– Ez riportműsor?

– Elég sokféle műfaj megtalálható benne, de a riport talán a legfontosabb és a leggyakoribb. Emellett nagyon szívesen látunk publicisztikát, adott esetben nem nélkülözhetjük az interjút, és például egy országos körkép esetében – mondjuk a lakáshelyzetről – a tudósítás is hasznos. De a legfontosabb azért a riport.

– Ennek a műsornak előfeltétele volt, hogy kiépült a vidéki stúdiók rendszere, és kisebb helyi rádiók alakultak.

– Egészen pontosan: éltünk azzal az infrastrukturális lehetőséggel, amellyel a Magyar Rádió rendelkezett, s amellyel eddig sajnos nem élt. Vidéki stúdiók eddig is léteztek, adott esetben sugároztak műsort, illetve a központi adókon volt néha valami összefoglaló. Ez messze nem reprezentálta sem a vidéket, sem azoknak az újságírók kollégáknak a munkáját, akik a régiókban dolgoztak. Mi azt találtuk ki, hogy ezeket a munkatársakat bevonjuk egy műsorba, amelyet az egész ország tud hallgatni naponta. S kiderült, hogy vidéken is nagyon érdekes dolgok történnek, ott is jó szakemberek dolgoznak. Meg tudjuk csinálni a társadalomnak egy olyan oldalát, illetve alulnézetét, amiből kiderül

ugyanaz, mintha három párt-politikus fogalmazná meg egyébként okosan, szabatosan a véleményét a pesti stúdióban. Itt az emberek mondják el saját kínjaikat vagy örömeiket. Ez pedig egészen másképp hat. A hallgatóban ugyanis azt az érzést kelti, hogy ezt én is mondhattam volna, velem is megtörténhetett volna. Ez a műsor nem kelti azt a benyomást, hogy felülről megmondják nekem, mi a helyzet, hol élek én, mi a teendőm. Itt történetek hangzanak el, és ezek a történetek bármelyikünkkel megeshettek volna.

– Milyen a műsor fogadtatása?

– Rengeteg telefon érkezik. Az adás ugyanis hívható, amikor szerdánként egy-egy vidéki stúdióból jelentkezünk, akkor annak a számán. Ennek két oka van. Az egyik, hogy az emberek még mindig azt hiszik, hogy a rádió el tud intézni ügyeket. És sajnos be kell vallanunk: ez még mindig így van. A másik ok pedig talán az, hogy a műsor érdekli az embereket. A legfrissebb közvélemény-kutatási adatok tavaly augusztusiak. Megszűnt ugyanis az egyetlen állami társaság közvélemény-kutató intézet, az MKI. Ezek 8,5 százalékos hallgatottságot mutatnak. Egy százaléka 80 ezer ember, ez körülbelül 700 embert jelent. A magazin-kategóriában a Vasárnapi Újság és a 168 óra után a rádió egyik leghallgatottabb műsora – voltunk múlt év augusztusában. De akkor még nem jelentkezünk ilyen gyakran, lehet, hogy azóta változott a helyzet.

MÁROK TAMÁS

Vállalkozás

a közművelődésben

A vállalkozói szellem térhódítása a közművelődés intézményeit sem kerülheti el – többek között erről tartottak beszámolót és vitát tegnap délelőtt a Tantusz Művelődési Házban a Csongrád Megyei Közművelődési Egyesület soros közgyűlésén. Ott József Kistelek polgármesterének és Hell Antalné a kisteleki művelődési ház vállalkozó-vezetőjének előadásából kiderült, ha egy művelődési ház meg akarja tartani eddigi, közművelődésben vállalt szerepét, akkor azt legeredményesebben úgy teheti, ha a vállalkozás szoros kapcsolatot tart fenn a helyi polgármesteri hivatallal. Ellenkező esetben – mint több példa is igazolja – a művelődési házakból szabadidő központok lesznek, és kizárólag olyan műsorokat, programokat szerveznek, amelyek bevételorientáltak. A kisteleki művelődési házban, szakmai szempontokat előtérbe helyezve, közösség-szervező és -teremtő foglalkozásokat, szakköröket is tartanak, amelyek nem tartoznak a komolyabb bevételi forrásokhoz. Ezt tehetik is, hiszen a város éves költségvetéséből negyedéves elosztásban 1,5 százalékot kap a vállalkozói kézben lévő művelődési ház. Ezt az összeget a művelődési ház jellegének megtartásán kívül más megkötés nem terheli.

Ez a példa is igazolja, hogy a helyi polgármesteri hivataloknak egészen más típusú vállalkozásnak kell tekinteniük egy termelői, vagy önmagában is bevételközpontú vállalkozást, mint egy művelődési házat, amely nem kizárólag „pénzforgató” intézmény, hanem a helyi közművelődésnek is teret ad, vállalva mindazon szakmai és anyagi nehézségeket, amelyek megoldásában a polgármesteri hivatalnak – ha másként nem is – anyagi támogatás kell nyújtania.

A közgyűlésen az egyesület költségvetését és alap-szabály-tervezetét is.